

Slovenski Pravniki.

Leto XXIV. V Ljubljani, 15. decembra 1908. Štev. 11. in 12.

1848—1908.

Dne 2. t. m. so praznovali avstrijski narodi izvanredni jubilej, da je istega dne pred šestdesetimi leti stopil na prestol njihov očetovski vladar. Dežele in mesta, vsi stanovi širne Avstrije so tekmovali med seboj, kako bi na najlepši in najdostojnejši način proslavili ta velepomemben dan in se spominjali prošlega šestdesetletja, v katerem je naš cesar, stoječ sredi neprestanih velikih zgodovinskih zapletov in prememb, dosledno in smotreno vodil usode svojih narodov in državljanov.

Fundamentalen napredek je dosegla Avstrija pod modrim vladarstvom cesarja Franca Jožefa I. na vseh poljih. Zlasti pravniški stan se mora ponosno in zahvalno spominjati vseh premnogih pravnih institucij, ki so našo širšo domovino tekom zadnjih šestdeset let preustvarile iz fevdalne in policijske v bistveno moderno državo. Kakor spomeniki stoje tu premnogi obsežni zvezki državnega zakonika, kojih vsebina zapovrstjo kaže, kako mogočno se je razvijalo pravo, kako se je umikalo staro novemu, slabo dobremu po poti vednega napredovanja.

Pri tem je očitno, da je cesar, vedno navdan najboljši volje za srečo svojih narodov in za napredek svoje države, pospeševal ta pravni razvoj v največji meri, kakor

malokateri drug vladar svetovne zgodovine. Od prvega začetka do današnjih dni. Mnogi zakoni, ki so bili različne važnosti za ustavni, gospodarski ali kulturni razvoj, so privreli naravnost iz modrosti in dobrohotnosti cesarjeve, in naš cesar je bil, ki je čestokrat ob omahljivosti svojih državnikov in koliziji najraznovrstnejših interesov odločil, da se je izvršilo, kar se je kasneje izkazalo za pravo.

V času reakcije, ki je bila nastopila po ustavnih sanjah leta 1848., pokazal je naš, tedaj mladi cesar, sam vso svojo idealno skrb za napredek. Ravno v tej dobi so se po lastni njegovi volji izvršili znameniti dogodki velikega sloga na zakonodavnem in upravnem polju. Politična uprava in sodstvo sta se poddržavila, koder sta bila še v patrimonijalnih rokah. Reorganizacija se je izvršila pri finančnih uradih in skoraj v vsej ostali upravi. Temelj se je položil za novo občinsko upravo. Izmed judicialnih zakonov so bili hitro izdani predpisi za nesporno postopanje, menični red, kazenski zakon, notarski red, nadalje rudarski zakon in obrtni red. Ne govorimo o tedanjih reformah šolskih in drugovrstnih.

Dovolj je dokaza, da je cesar celó v času takozvane reakcije iz svoje moči dal narodom pravne institucije, s katerimi je bil omogočen znaten, zdrav napredek. Pa tudi v naslednjih dobah, ko so pri zakonodaji sodelovali narodi po svojih zastopnikih, je bila očitna najboljša volja cesarjeva pri pospeševanju vsega dobrega. V civilni zakonodaji, zlasti glede civilnopravnega reda, se dolgo let ni to doseglo, kar je bila odločna cesarska volja in predmet mnogih načrtov. Tudi ta reforma se je konečno posrečila in v najnovejšem času so se ustvarili zakoni, odnosno se pripravljajo zakoni, ki naj izpolnijo socialne naloge, obenem pa tudi odločno željo vladarja, ki je zopet s svojim vplivom

pri reševanju vprašanja o volilni reformi pokazal, kako pojmi duhá časa in kako rad ustreza vsemu, česar tudi najširši ljudski sloji potrebujejo pri uveljavljenju svojih človeških in državljanskih pravic.

Pred desetimi leti smo bili na tem mestu podrobno nanizali velikanske pridobitve, za katere morajo avstrijski narodi zahvaliti vlado cesarjevo v pravnem in zlasti tudi ustavnem pogledu. Narod, v čigar jeziku pišemo, je tudi deležen teh pridobitev, ki so mu omogočile narodni preporod in samosvoj napredek, in kakor bode v svetovni zgodovini z nerazrušnimi črkami za vse veke zapisano, koliko se je zgodilo za vladanja našega cesarja sploh na poljih gmotne in duševne kulture, tako tudi ne bode, dokler bo živel zadnji Slovenec, pozabljeno, kako se je pod žezlom cesarja Franca Jožefa I. mali slovenski narod vzbudil iz svojega stoletnega spanja, kako je krepko stopil na plan in svoje moči razvijal vzlic vsem neprilikam in neprestanim oviram.

Ave Francisce Josephe, Austriae regenerator!

